

REVISTA ECONOMICĂ

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC

Organul oficial al asociațiunii institutelor financiare românești din Ardeal, Banat, Crișana și Maramurăș „SOLIDARITATEA” Sibiu.

Apare odată pe săptămână.

Redacțiunea și administrațiunea: Sibiu, Strada Bayer Nr. 1—3.

Abonamentul pe an: în țară: pentru autorități, bănci și întreprinderi Lei 500.—; pentru particulari Lei 400.—; pentru cooperative, funcționari publici, de bancă și comerciali Lei 300.—. În străinătate Lei 800.—. Taxa pentru inserțiuni: de fiecare □ cm. Lei 6.—

Fondator: **Dr. CORNEL DIACONOVICH.**

Director: **Constantin Popp.**

Redactor: **Dr. Mihai Veliciu.**

VISARION ROMAN

Cu prilejul centenarului dela nașterea sa (cuvinte comemorative)

de Prof. I. Lupaș.

Consiliul de administrație al Băncii „Albina” a ținut să-și îndeplinească o datorie de pietate față de memoria întemeietorului acestui institut de credit: Visarion Roman, dela nașterea căruia s'a împlinit un secol, la 5 Iulie 1933.

Festivitatea comemorativă din catedrala ortodoxă a Sibiului și dela mormântul fericitului inițiator al organizării noastre financiare - economice va trezi, fără îndoială, un interes, care depășește numărul considerabil al participanților prelungindu-se și asupra celor ce putând aprecia importanța momentului istoric dela 1872, când a luat ființă cea dintâi bancă românească, își vor îndrepta eugetul, din apropiere sau din depărtare, spre slujba de po-

menire creștinească și națională. Închinată neobositului muncitor în ogorul vieții spirituale și priceputului deschizător de drum nou în al celei economice, care a fost Visarion Roman.

N'a trecut mult timp de când am prăznuit în aceeași catedrală pomenirea lui Ioan Popescu, întemeietorul pedagogiei științifice la Români. Și acum, iată, pomenim alt întemeietor: al organizării economice-financiare.

S'ar părea că această veche cetate a Sibiului a fost ursită să dea neamului românesc o serie întreagă de întemeietori și îndrumători în felurite ramuri ale vieții și organizării sale contemporane.

În adevăr așa este. Între toate orașele României întregite Sibiu se bucură de un prestigiu istoric excepțional, nu numai fiindcă în preajma lui ne înfățișează documentele de cea mai veche organizațiune militară românească, chiar pe la începutul secolului XIII., nu numai fiindcă aici a văzut lumina tiparului, la 1544, cea dintâi carte românească, dar mai ales pentru silințele încununete de atâtea rezultate frainice și binecuvântate pentru progresul vieții și culturii noastre din secolul XIX.

În preajma neîntrecutului cârmuitor de suflete, care a fost Mitropolitul Șaguna, acest providențial „dătător de legi și da-tini“, istoria noastră națională are bucuria de a fi putut descoperi o strălucită pleiadă a talentelor creatoare. Comparând activitatea lor cu a antecesorilor imediați contribuim vrând nevrând, la verificarea parțială a constatării, pe care o făcea istoricul Valleius Patereculus afirmând că talentele sunt ca paserile călătoare: se ivesc în cârduri, iar înaintea și în urma tor e pustiu orizontul.

II.

Din această pleiadă făcea parte și fericitul întru pomenire Visarion, fiul dascălului Andrei Roman și al soției sale Paraschiva.

Lângă biserica ortodoxă din Dârlos se văd încă cele două cruci așezate de Visarion Roman în amințirea părinților săi, una la 1870, cealaltă cu doi ani mai târziu, la 1872.

Cea dintâi arată, că Paraschiva Roman a răposat la 15 Octombrie 1870, în etate de 62 ani. Pierderea bunei sale mame îndeamnă pe „fiul duios Visarion“ să sape în piatra crucii câteva versuri în ton elegiac:

*Cum stai astăzi așezată sub această piatră rece
Și viața-ți ți se stinse ca o candelă de vânt
Vai, în lume viața e ca umbra care trece,
Fericirea adevărată e dincolo de mormânt!
Durerile, suspinele au încetat
În plaiul fericirii dela noi te-ai mutat.*

Crucea a doua nu are decât această inscripție laconică: „În memoria neuitatului tată Andreiu Roman, răposat în 15 Decembrie 1872 în etate de 62 ani“.

De aci ar urma, că fiul Visarion s'a simțit toată viața în mai puternice legături sufletești cu mamă-sa Paraschiva, decât cu tatăl său Andrei.

Copilăria nu i-a putut fi decât străjuită de grija zilei de mâne, pândită de lipsuri și neajunsuri ca a tuturor celor ce au izbutit a se ridica din modestele căminuri ale dascălilor, preoților sau plugarilor mai înstăriți.

La vârsta de 15 ani revoluția îl smulge de acasă făcându-l să pribegese pe la frații din sudul Carpaților. După potolirea revoluției îl găsim printre elevii seminarului din Sibiu, pregătindu-se spre a-și desfășura activitatea ca Dascăl și ca notar în Rășinari, apoi ca profesor la seminar (1854—5), ca redactor la „Telegraful Român“ (1857—58) în coloanele cărui începe a publica de pe la 1857 articole de cuprins pedagogic-educativ.

Scriind despre *educația morală-religioasă* la 1856 își exprima convingerea, că toată grija și silința pentru educația fizică este zadarnică, toată puterea tru-pească și sufletească e în deșert dezvoltată și perfecționată, dacă nu e însoțită de educația morală-religioasă, pe care trebuie să se întemeieze orice încercare de ordin educativ. Copiii trebuie să devină înainte de toate *oameni-morali*, dacă e să-și știe prețui și întrebuința bine puterile trupești. În sufletul lor trebuie trezită de timpuriu iubirea, ascultarea, supunerea, pornirea spre muncă și hărnicie... „Copilul trebuie condus pe cărarea simplă, ce ne-o arată Biblia, iar nu pe calea cea măiestrită a cateheților filosofici, cari întodeauna vreau să secere, unde n'au sămănat“ ...

Mai târziu redactă calendarul „*Amicul Poporului*“ timp de 22 ani (1860—82), îngrijii revista pedagogică „*Amicul Școalei*“ (1860—1865) și revista literară „*Albina Carpaților*“ (1876—1879), interesându-se în același timp de viața bisericească-școlară și participând activ la conducerea „Asociațiunii“ ca membru în comitetul ei central.

III.

Această activitate multilaterală nu-i absorbi însă întreg timpul și nu-i istovi puterile de muncă. Dimpotrivă i le ascuți îndreptându-le, spre un domeniu prea

puțin cunoscut până atunci din partea vre-unui Român, spre domeniul organizării economice-financiare, unde era mult de lucru pentru desfășurarea ogorului.

După ce izbuti Șaguna să înfăptuiască organizarea bisericească, în temeiul autonomiei, și la adăpostul ei să așeze organizarea școlară, iar la al „Asociațiunii” pe cea culturală, se impunea necesitatea de a proceda și la un început de organizarea financiară-economică.

Visarion Roman încearcă și reuși la 1868 să facă acest început prin o modestă organizație locală a Rășinarilor. Și-a dat însă curând seama de insuficiența unei organizări reduse la limitele comunale și a ieșit la larg stăruind fără preget pentru strângerea într'un mănunchiu a forțelor financiare românești din Transilvania și Banat. Pentru realizarea proiectului său îi puteau servi bune îndemnuri și îndrumări experiențele Sașilor ardeleni, cari aveau bănci organizate încă de prin al 5-lea deceniu al secolului XIX. El nu s'a mulțumit să profite însă numai de aceste experiențe, ci luând contact cu fruntașii vieții publice românești, s'a decis a călători la Viena, ca să poată cunoaște mai de aproape felul de funcționare al institutelor financiare din capitala monarhiei habsburgice.

Întors de acolo pregăti statutele băncii „Albina” pentru a căror aprobare de către guvernul ungar din Budapesta avu norocul să obțină sprijinul efectiv al mult apreciatului Alexandru Mocioni.

Astfel la 14 Martie 1872 s'a putut ține la Sibiu adunarea generală de constituire. Consiliul de administrație având pe Alexandru Mocioni președinte, pe Iacob Bologa vicepreședinte și pe Ioan Popescu notar, procedează neîntârziat la numirea funcționarilor, făcând toate preparativele, ca banca „Albina” să-și poată începe activitatea la 10 Aprilie.

Când era momentul să-și vadă harnicul Visarion Roman stăruințele încoronate de succesul dorit, avu oarecari decepții pe cari le destăinuă într'o scrisoare, adresată la 7 Septembrie 1872 lui Grigore Silași la Dina comunicându-i, că chestiunea numirii lui ca director al „Albinei” a produs o frământare de 2 zile în mai multe ședințe ale Consiliului de administrație, ivindu-se părerea, să ser-

vească un an de probă înainte de a fi numit în mod definitiv. Intervenția categorică a lui Alexandru Mocioni a înlăturat însă această părere, izbutind să determine a fi numit Visarion Roman cu unanimitate ca director al noului institut cu o leață anuală de 1.800 fl. urmând ca contractul să se încheie după un an. Cel dintâiu bilanș încheiat după activitatea de două luni a băncii a prezentat un câștig de peste 7.000 fl., ceea ce îl îndemnă pe Roman să-i scrie lui Silași: „Astăzi lucrurile stau foarte bine și cu mine și cu institutul. Aud că Alex. Mocioni va veni peste 8 zile la Sibiu pentru a mă îmbia cu încheierea contractului mai înainte de expirarea anului”.

Progresul băncii se afirmă din an în an tot mai îmbucurător; Românii din Brașov insistă încă dela 1876 pentru înființarea unei filiale în orașul lor. Se numește o comisiune pentru studierea acestei chestiuni. În vara anului 1879, fiind Gheorghe Barișiu în București la ședințele Academiei Române, primi dela Visarion Roman o scrisoare cu data de 13 Iunie, împărtășindu-i acesta, că în ultima ședință a Consiliului de administrație, Ilie Măcelariu făcu propunerea ca nu în Brașov, ci în București să înființeze „Albina” filiala, luând măsurile necesare pentru culegerea informațiilor și obținerea concesiunii ca „îndată să deschidem filiala”. Direcțiunea a decis a se transpune această întrebare comisiunei esmise pentru filiala din Brașov. Aflându-Vă Dv. în București, îmi țin de datorință a Vă aduce aceasta la cunoștință cu rugarea ca, dacă Dă iartă timpul, să binevoiți a ne informa despre prospectele, ce ar putea avea atare filială în București și că ce pasuri s'ar cere să facem pentru obținerea concesiunii?... Firește înființarea unei filiale în București are înțeles numai dacă eu sau altul asemenea, d. e. Aurel Brote am merge a o conduce. Acolo principala condițiune a prosperării va fi, ca conducerea filialei să fie încredințată în mâni sigure”.

De aci rezultă, că la 1879 Visarion Roman se ocupa cu gândul de a părăsi Sibiu, spre a-și căuta un cerc mai larg de activitate, la București. În mesajul tronului anunșase Principele Carol, că Guvernul Român va prezenta un proiect de

lege privitor la înființarea Băncii de scont și de circulațiune, proiect din care a rezultat legea de organizare a Băncii Naționale a României. Roman, care urmărirea cu atențiune încordată discuțiile și informațiile de ordin financiar, era gata a contribui cu experiențele și cunoștințele sale la proiectata organizare a Băncii Naționale. În aceeaș scrisoare se adresează deci lui Barișiu în modul următor: „Acum vin la o rugare confidențială, pe care dacă veți găsi cu cale a o împlini, Vă voi mulțumi, iar încât nu, Vă rog a nu o mai spune nimănui. Eu aș primi cu multă plăcere compunerea unui statut pentru o casă de economii în București și când mi s'ar oferi la aceiaș sau postul de director sau de alt funcționar cu mai bună plată, decum am astăzi, m'aș decide a trece cu totul în România, unde voi găsi desigur o sferă mai largă de activitate. De sine se înțelege, că va fi de datoria mea a face mai întâi îngrijiri, ca prin astă strămutare institutul „Albina“ să nu pătimească. Modul și calea mulțumită lui D-zeu, se poate astăzi găsi. După științele și experiențele mele de până aici aș putea garanta cu viața mea, că voi întocmi Sparkassa proiectată astfel, încât să o poată vedea și lauda oricare bărbat, de specialitate din Europa, și că în 5—10 ani acțiunile ei s'ar urca la cursul acțiunilor primelor casse de economii din Viena și Budapesta. Niciodată, Dle Barișiu, nu veți fi mulțumit de o faptă ce ați făcut, ca de aceasta.

„Totul ce se cere la început, sunt numele a 5—6 bărbați de vază și de trecere, cari să facă comitetul fondatorilor. Sacrificii de bani nu se cer, totul se va face neforțat, de sine însuși. Pe lângă o înțeleaptă procedură publicul bucureștean și din toate părțile României va subscrie capitalul în timp scurt. Ce să Vă mai înșir multe? Dacă în împrejurările noastre foarte grele de aici, mi-a succes cu concursul câtorva bărbați cu renume a vedea subscris capitalul de 300.000 fl. și vărsat în timp relativ scurt și dacă institutul „Albina“ a făcut progresele văzute, cu cât mai mult și mai ușor și mai bine se va putea executa asemenea întreprindere în București!

„Dacă e ca încă în această sesiune a camerei să se prezinte Statutul, atunci rog a fi chemat și luându-mi un concediu de 1 lună, în 2 săptămâni promit proiectul de statut și întreaga organizare gata.

„Vorbiți vă rog, cu Domnii Rosetti și Brătianu etc. și dacă se face lucrul, vă voi fi mulțumitor într'un mod, cum nici puteți cugeta“.

Filiala proiectată la București nu s'a putut înființa, ci s'a inaugurat cea dela Brașov la 1 August 1882 cu participarea lui Visarion Roman și a lui Partenie Cosma, ca reprezentanți ai Centralei din Sibiu, cu Teohar Alesi dirigent, N. Petrapetrescu, casier, G. Popasu, contabil și Iosif Pușcariu, jurisconsult. Nici dorința lui Visarion Roman de a-și găsi în București o sferă mai largă de activitate nu s'a împlinit.

El a rămas aci în Sibiu până la sfârșitul laborioasei sale vieți, căreia moartea nemilostivă i-a curmat firul în dimineața zilei de 11 Maiu 1885, printr'o apoplexie cerebrală.

În aceeași zi la ora 10 întrunindu-se membrii direcțiunii în ședință au luat de ciziuinea ca „din recunoștință pentru meritele neperitoare ale defunctului înmormântarea să i se facă pe cheltuiala Băncii „Albina“. Iar în ședința dela 30 Maiu a votat văduvei „pentru susținerea sa și a copiilor săi“ o pensie lunară de 100 fl. cu începere dela 1 Iulie 1885.

Pensia era destul de mică, de aceea în ședința dela 29 Martie 1886 succesorul lui Roman, noul director executiv Partenie Cosma „dând cetire rugării Doamnei Marina Roman pentru urcarea pensiei, — Direcțiunea, considerând că institutul nostru este în prima linie creațiunea fostului director Visarion Roman, considerând că după decedatul au rămas 7 copii minori, toți porniți pentru o educație mai aleasă și anume: un fiu elev al școlii politehnice din Brünn, un fiu elev al seminarului teologic ortodox din Sibiu, două fete mari, doi băieți, unul în școala normală, altul în gimnazul inferior și o copilă în școala de fetițe, — considerând că averea rămasă după decedatul nu este suficientă nici pentru acoperirea datorțiilor lășământului său, că prin urmare fără aju-

torul institutului numeroasa familie ar deveni expusă la mila altora, iar creșterea copiilor lui ar trebui să se întreprună, decide să propună adunării generale, ca aceasta să binevoiască a se îngriji în mod cuviincios de viitorul familiei fostului director Visarion Roman, votând din averea institutului în contul speselor, văduvei, Marina Roman pentru totdeauna, până când va purta acest nume o pensie de 1200— fl. la an, și copiilor ei până când își vor absolva studiile, respective până când vor deveni majoreni, fără diferență de sex, ca adaus de educațiune câte 100 fl. la an de persoană“.

Am schițat aci câteva momente din activitatea lui Visarion Roman, în domeniul vieții și organizării noastre economice-financiare, cari ni-l înfățișează ca pe un bărbat cu interes multilateral pentru toate problemele neamului său

și în acelaș timp ca pe un cap luminat, cu pătrunzătoare putere de judecată, de inițiativă și de executivă, preocupat în toate împrejurările de strângerea și organizarea forțelor active, de iscusita lor îndrumare și de grija de a nu clădi pe nisip, ci pe stâncă celei mai rezistente trănicii alcătuirea principală a vieții sale: Banca Albina. Lui i se potrivește cuvintele Psalmistului așezate de traducătorul român în forma acestor versuri:

*Fericit bărbatul
Ce nu i-a jost sfatul
Cu necredincioșii...
Și cu păcătoșii
N'a stătut la cale
In trebile sale.*

O figură impunătoare din trecutul economic al Ardealului: Visarion Roman.

(1833—1885).

Secolul al nouăsprezecelea constituie fără doar și poate una dintre epocile cele mai fecunde în materie de mari înfăptuiri pentru poporul nostru românesc. În acest timp s'a conturat poate mai bine ideea națională românească și tot atunci s'a pus baza organizării acelor forțe, cari au contribuit mai târziu, în zilele noastre, la împlinirea idealului național: încheierea într'un singur stat a Românilor de pretutindeni.

Intre marii organizatori ai veacului trecut, figura lui Visarion Roman, modestul dascăl dela Rășinari, ocupă un loc de frunte.

Deși a luat parte efectivă la marea revoluție din 1848 împotriva ungarilor, totuși meritul său principal nu este acesta. Chemarea adevărată a lui Visarion Roman s'a conturat abia mai târziu. Ea îi impunea cu totul alte îndelețniciri, decât acelea, pe cari le cunoscuse în cursul revoluției, când lupta cot la cot cu tatăl său, bătrânul dascăl Andrei.

Iobăgia țăranului din Ardeal a fost desființată în anii 1848. Dar situația acestui

țăran și în special a țăranului român, după această operă de emancipare, nu era cătuși de puțin de invidiat.

Căci desființarea iobăgiei nu a fost urmată și de o operă de împroprietărire largă, care să fi pus pe acest țăran în situația de a putea trăi nestingherit pe urma roadelor muncii sale. Latifundiile mari au rămas și mai departe în ființă. Ele au fost desființate în Ardeal abia după reforma agrară de după războiu.

Mai puțin s'a dat acestui țăran vre-o mână de ajutor pentru înjghebură un inventar agricol, absolut necesar la începutul oricărei gospodării.

Situația țăranului din Ardeal după emanciparea sa din iobăgie, prezintă o oarecare asemănare cu situația țăranului din Vechiul Regat după înfăptuirea reformei agrare, cu deosebirea, că pe lângă lipsa unui inventar agricol, țăranul din Ardeal nu dispunea nici de pământul, care să facă posibilă satisfacerea trebuințelor sale.

Astfel țăranul român de dincoace de munți, după revoluția din 1848, s'a ales doar cu sufletul din el și cu puterea bra-

felor sale. Și aceasta însemna mult prea puțin pentru un popor subjugat politiceste. Forța sa de rezistență era astfel redusă la minimum. Cămătăria, care în acele timpuri — fatal — înflorea din belșug, gâtuind pe țăran, amenința cu o nouă iobăgie.

Trebuia creată deci o posibilitate de traiu celei mai numeroase pături a populației din Ardeal. Și această posibilitate nu putea fi alta decât înfăptuirea ideii de credit. *Un astfel de credit, ale cărui dobânzi — după cum spunea Visarion Roman în cererea formulată către Guvernul maghiar la 1870 — să fie în proporție cu venitul, de care se bucura țăranul pe urma roadelor pământului muncit de el.*

Acest credit nu erau dispuși să i-l acorde străinii. Trebuia deci o inițiativă românească, care să acumuleze capitalurile aflătoare în mâni românești și să le împartă apoi cu mână largă țăranului, care în lipsa mijloacelor materiale necesare înjghebării și dezvoltării gospodăriei sale, era amenințat cu ruina și materială și sufletească.

De această inițiativă s'a agățat Visarion Roman cu întreaga ființă.

Și dascălul dela Rășinari s'a dovedit la înălțimea chemării sale.

Încă în anul 1868 el întemeiază în comuna Rășinari din județul Sibiu o Casă de Păstrare, un fel de asociație de credit, care după actualul sistem juridic nu-și află astăzi o expresiune tehnică exactă.

Dar bineînțeles, această primă încercare nu îl putea mulțumi. Ce puteau face „creișarii“ câtorva săteni dintr'o singură comună, pentru împlinirea trebuințelor atâtor milioane de țărani? Ea a servit doar ca balon de încercare.

Pentru a se putea dedica într'adevăr operei celei mari — aceea de a înjgheba o instituție de credit românească puternică — Visarion Roman pleacă la Viena, unde își completează cunoștințele sale tehnice, făcând practică la două mari bănci din Austria: „Oesterreichische Hypothekar-Credit- u. Vorschussbank“ și „Erste Oesterreichische Sparkassa“. La Viena își irosește toți banii realizați pe urma vânzării neînsemnatei sale averi din comuna Rășinari.

Și să nu se uite, că Visarion Roman era în acest timp căsătorit și tată a mai multor copii!

Reîntors din capitala Austriei cu mai multe cunoștințe, dar complet lipsit de bani, acest creator al unor vremuri mai bune, care, în privința caracterului și a fermității voinței sale amintește pe un Bernard Palissy, nu descurajează și, pentru a-și înjgheba suma necesară care să-i poată acoperi măcar în parte cheltuielile absolut împreunate cu stăruințele sale din viitor, intră în serviciul societății de asigurare „Transilvania“ din Sibiu în calitate de inspector.

În această calitate are ocazia să cuture întreaga țară românească al Ardealului, să lege cunoștințe și să facă propaganda necesară în rândurile acelorora pentru cari, și cu ajutorul căroră, opera sa urma să se înfăptuiască.

În anul 1870 planul lui Visarion Roman îmbracă forme concrete. El se adresează mai multor intelectuali români, căroră după ce i-a câștigat pentru ideea sa, le cere să o răspândească și să câștige câți mai mulți aderenți, astfel, ca înființarea marelui instituții de credit românești, să nu mai sufere întârziere.

El personal redactează un proiect de statute.

Acest proiect îl prezintă, cu ocazia unei călătorii întreprinsă la Budapesta în acest scop, fraților Alexandru și Antoniu Mocioni, cari se declară de acord cu textul lui.

În luna Octombrie a anului 1870 se întrunesc toți membrii fondatori ai institutului de credit și de economii „Albina“ la Sibiu și decid înființarea lui, urmând ca Visarion Roman, împreună cu frații Antoniu și Alexandru Mocioni, să facă demersurile necesare pentru obținerea autorizației de funcționare din partea guvernului maghiar de pe atunci.

Visarion Roman redactează cererea pentru obținerea autorizației de funcționare către guvernul maghiar, în numele fondatorilor.

Din însăși această cerere, scopul urmărit de el prin înființarea unei instituții de credit românești puternice — scop, pe care nu a fost în stare să-l ascundă

nici guvernului maghiar, atât de mult îi stăpâna sufletul! — reiese cum nu se poate mai clar: *Ajutorarea poporului țaran, expus cămătarilor, prin acordare de credite ieftine* („pre lângă atari interese, cari să stea în proporțiune acceptabilă cu proventul verosimil din viitor“), precum și infiltrarea și dezvoltarea ideii de economii în sânul populației dela țară.

Dar adevăratul calvar, după atâtea greutăți învinse până aci, abia acum începe. Și nu doar, că nu s'ar fi găsit banii necesari pentru înființarea instituției! Subscriitorii au fost mai mult decât suficient, după cum au dovedit timpurile de mai târziu! Nu aceasta era adevărata piedecă momentană, ci cu totul alta: *Guvernul maghiar nu era dispus să acorde autorizația de înființare pentru noua instituție românească.*

Doi ani încheiași a suit Visarion Roman calvarul Golgotei budapestane.

Nici o piedecă nu-i părea însă de neînălțurat acestui om cu o voință nelinitită și, în sfârșit, după drumuri nenumărate în metropola maghiarismului — adevărate întreprinderi expediționare, considerând mijloacele de transport de pe atunci, precum și în acelaș timp, mijloacele sărăcăcioase materiale, de cari dispunea Visarion Roman — după străduințele îndelungate și datorită concursului prețios al fraților Mocioni, guvernul maghiar — în sfârșit — în anul 1872, aprobă înființarea „Albinei“.

Visarion Roman a fost un mare animator, după cum, în acelaș timp, a fost — cu drept cuvânt — și un mare îndrăzneț.

Mare animator, pentru că a știut să determine societatea românească de pe atunci să întreprindă pe făgașul planului său, și îndrăzneț pentru că a conceput acest plan în proporții neobișnuite pentru acele vremuri în Ardeal.

Încercările similare din Ardeal, făcute înaintea anilor 1870, de neromâni, deși încununată în cele din urmă de succes, au fost mult mai modeste și au avut de luptat cu multe greutăți.

Astfel, Cassa Generală de Economii din Sibiu, înființată în 1841 de Sași, și-a început operațiunile cu un capital de abia 1.322 florini. Această instituție săsească, deși bine condusă, a cunoscut vremuri de o îngrijorătoare stagnare, timp de 15 ani consecutivi (1850—1865).

Exemplele trecutului nu erau, prin urmare, dintre cele mai încurajatoare pentru publicul românesc.

Cât de îndrăzneț a fost Visarion Roman, o dovedește cu prisosință faptul, că în vreme ce instituția săsească Cassa de Economii din Sibiu, după o existență de 3 decenii, nu posedă în anii 1870 un capital societărilor mai mare de florini 5000.—, el concepe înființarea instituției de credit românesc cu un capital inițial de minimum 300.000 florini — o sumă destul de respectabilă pentru societatea românească din Ardeal, care în raport cu Sașii, era mult mai săracă.

Și totuși, la îndemnul cald și convingător al dascălului dela Rășinari, această societate românească a știut să întrecă toate așteptările.

Într'adevăr la termenul fixat pentru închiderea subscrierii, suma subscrisă de publicul românesc a trecut mult peste florini 300.000.—. *Se zice că au fost și de acei, cari în dorința lor de a răspunde apelului lansat de fondatorii „Albinei“, nu s'au dat îndărăt nici chiar dela contractarea de împrumuturi în acest scop.*

Pe cât de stăruitor a fost Visarion Roman pentru punerea în aplicare a planului său — înființarea unei instituții puternice, care să dea posibilitate de traiu fărănimei din Ardeal —, pe atât de harnic, priceput și desinteresat s'a dovedit în administrarea fondurilor acumulate sub firma societății: *Un timp a lucrat fără nici un fel de remunerație.*

Roadele acțiunii sale nu au întârziat să se arate.

Căci de unde în anul prim de gestiune — 1872 — activele „Albinei“ înregistrau o sumă de abia 383.809.97 florini, depunerile 26.173 florini și profitul 8.601.40 florini, în anul 1885 — data, când moartea l-a

silit să părăsească ogorul muncit de el cu atâta sârguință — activele s'au ureat în 31 Decembrie 1885 la 3,301.988·09 florini, depunerile la 1,749.780·88 florini, iar profitul anual la 44,312·31 florini.

Nu putem trece fără a face amintire de emoția, care a cuprins pe întemeietorul celei dintâiu instituții financiare românești, în prima adunare generală a acesteia, după ce a putut constata, că ideea lui a prins rădăcini și, că publicul românesc s'a convins de necesitatea și utilitatea ei.

Această emoție, care l-a copleșit la amintirea străduințelor sale fără număr, — de cele mai multeori făcute cu grele sacrificii fizice, morale și bănești, dar în fine totuși încununată de succes — i s'a dat expresiune în această primă adunare generală prin neuitatele cuvinte: „*Ampus domnilor, începutul începutului!*“

Odată încrederea dobândită în acțiunea inaugurată de Visarion Roman, Ardealul s'a îmbogățit cu un număr impunător de instituții de credit, în toate regiunile locuite de Români, cari instituții s'au înființat și dezvoltat cu ajutorul material al „Albinei“ din Sibiu.

Și soarta a rezervat părintelui organizației economice-financiare a Ardealului satisfacția de a vedea răsărind din toate colțurile Transilvaniei aceeași inițiativă, pe care el, cu jertfe demne de admirat, a știut s'o ducă la îndeplinire.

El lasă în anul 1885 o provincie românească în plină ascensiune economică și culturală.

Căci instituțiile, cari au luat astfel ființă, pe lângă ajutorul efectiv, dat țărânului român, *sacrificau an de an sume importante pentru scopuri naționale și culturale, — sacrificii, cari atingeau, la unele instituții, 20 și chiar 40% din câștigul lor curat.*

Cu ajutorul acestor sacrificii bănești s'au putut înființa și susține școalele românești, așa de mult asuprite din partea regimului maghiar.

Datorită acțiunii de ajutorare a băncilor românești, Ardealul a cunoscut în cursul deceniilor, cari au urmat înființării lor, o expropriere lentă, dar progresivă, în folosul țărânului român.

Această expropriere, care s'a făcut mare parte în dauna populațiunii maghiare. a atins asemenea proporții, că a pus pe gânduri conducerea ungurească. Pentru stăvilirea împroprietăririi pe cale de cumpărare-vânzare în folosul Românilor, s'au aplicat măsuri drastice și s'a cheltuit multă cerneală în lungi coloane de ziar și broșuri, îndreptate toate împotriva băncilor românești.

Dar procesul odată început și-a urmat cursul lui firesc. Și astfel într'un studiu statistic din 1910, disperarea maghiară atinge culmi, pe cari titlul acelu studiu le caracterizează cu prisosință, căci „patria“ maghiară a fost numită în acest titlu, nici mai mult, nici mai puțin, decât „Țară de vânzare“ (Eladó ország^{*)}).

Instituția înființată de Roman a jucat în Ardeal aproape acelaș rol înainte de unire, pe care l-a avut Banca Națională în vechea Românie, cu deosebirea, că cea dintâiu, în loc să se buceure de încurajare din partea regimului, a fost regulat ostracizată pe timpul dominațiunii maghiare.

N'a fost inițiativă românească, pe care această instituție să nu o fi sprijinit efectiv și cu un rezultat hotărâtor.

Visarion Roman a fost și ziarist și scriitor.

Dar ceea ce l-a făcut nemuritor în memoria neamului său, a fost întemeierea acelu edificiu al organizației economice-financiare din Ardeal — temut de adversari, căci era mareș și puternic —, la adăpostul căruia țărân și intelectul s'au putut dezvolta în ciuda tuturor dușmanilor.

Aceasta este însemnătatea principalei opere a lui Visarion Roman.

Și, poate raportând această importanță a operei sale la toate celelalte elemente, cari au contribuit la înfăptuirea României Mari, nu suntem nici banali și nici nu exagerăm, dacă întrebuițăm pentru caracterizarea acestei opere fermeii pe cari i-a folosit un mare om de stat român, caracterizând opera lui Take Ionescu: „*La înfăptuirea idealului național, cu adevărat: Mare a fost partea sa.*“

*) Tokaji László: „Eladó Ország“.

Centenarul nașterii lui Visarion Roman a fost comemorat în București, la 2 Iulie a. e., în cadrul cooperăției, iar în 9 Iulie va fi comemorat la Sibiu și Cluj. După cum suntem informați, Guvernul va fi și el reprezentat cu ocazia acestor solemnități.

I. OLTEANU.

Serbătoarea cooperăției

de SPECTATOR.

Cooperarea o spune cuvântul, este o lucrare în comun. Pentru ca scopul propus să poată fi atins, pe lângă interesele comune, cari adună pe cei ce voiesc să coopereze, se cere și un grad minimal de cultură din partea membrilor unei cooperative, și mai presus de toate o încredere reciprocă, și să inspire încredere în afară față de terțe persoane. Lipsa de capital este înlocuită cu creditul, această ingenioasă invenție modernă pe teren financiar-economic.

Legiuirile economice din ultimii ani, după cum s'a mai amintit de atâtea ori în coloanele acestei reviste, — au distrus însă creditul și viața economică a fost simplificată la cele mai rudimentare stări, de înăpoiata organizație economică.

Ne aducem aminte, că înainte de războiu apăruse o broșură scrisă de ziaristul I. Schiopul, tratând mișcarea și organizația cooperatistă poloneză din Prusia estică. Am fost plăcut surprinși, ce rezultate admirabile poate da o astfel de activitate devotată și desinteresată, dacă e bine condusă. Cu drept cuvânt invidiam pe Poloni, de rezultatele obținute, și câți dintre noi s'au gândit, cum am putea face și noi ceva la fel. „Solidaritatea” a și trimis în străinătate persoane pregătite ca să studieze organizația cooperatistă din Austria, și multe imitații s'au înfăptuit, mai ales după sistemul Raiffeisen, apoi Schultze — Delitsch, și s'or mai fi făcut și alte încercări, dacă nu am fi fost sceptici, și neîncrăzători în noi înși-ne. Bine ar fi fost, căci ni-ar fi fost de mare folos azi un spirit cooperatist solid, pentru a putea combate politicianismul, care a pătruns în foarte serioasa organizație cooperatistă, găsită în vechiul regat. Acestei organizații, așa cum a fost ea concepută și realizată de Spiru Haret, cu concursul, așa știm, al dlui C. Stere, nu i se poate imputa decât, că ea arămas o organizație de sus în jos și nu s'a făcut nimic pentru inversarea ei, în scopul asigurării trăinicieii ei. Statul ar fi trebuit să iese din acest organism economic, și să-l lase să se întărească pe picioarele lui, ca și mișcare economică independentă. Atunci și nouă ne-ar fi fost de extraordinar folos cooperăția ca și Poloniei, unde ea a format baza vieții economice din statul polonez renăscut din cenușă, ca și paserea Phenix.

Așa cum se practică la noi cooperăția, cu vecinice deficite suportate de stat, este o pepinieră de demoralizare economică a țării. Toți politicienii și o serie întreagă de oameni fără scrupule îi forțează ușile, intrând pentru a se pricopsi la repezeală și cu orice mijloace. Exemplul nerușinării cu care sunt administrați banii publici, de către unii „cooperatori”, — descurajează, demoralizează și iau pofta oamenilor de bunăcredință și de bun simț, de a se mai interesa de cooperăție, care mai ales în vremile de azi, este un mijloc aproape unic, de a-și putea apăra singuraticile clase sociale interesate specifice.

La noi se modifică Legea cooperăției, aproape cu ocazia schimbării fiecărui guvern, și se deschid uși prin față și prin dos, ca să între atotputernica politică, cotropitoare și neiertătoare. Iată de ce sărbătoarea cooperăției la noi este o parodie, care revoltă bunul simț.

Regulamentul

Legii pentru reglementarea datoriilor rurale și urbane *).

CAPITOLUL I.

Dispoziții generale.

Art. 1. — Legea din 14 Aprilie 1933 are de obiect reglementarea plății datoriilor agricole și urbane contractate anterior datei de 18 Decembrie 1931, cu excepțiile arătate în lege.

Beneficiază de această reglementare orice debitor, persoană fizică, care este considerat de lege debitor agricol, precum și debitorii urbani ce îndeplinesc condițiile specificate în lege. În mod excepțional beneficiază de lege, în condițiile anume specificate, obștile de cumpărare, sau grupările de săteni ce au cumpărat terenuri agricole în comun.

Art. 2. — Sunt debitori agricoli:

Debitorii, persoane fizice, proprietari de bunuri agricole, care, în afara condițiilor speciale cerute fiecărei categorii în care au fost împărțiți prin lege, îndeplinesc următoarele condițiuni:

Muncesc cu brațele lor și ale familiei, în regie sau în dijmă, un bun agricol, pentru care trebuie să fi fost supuși la impozit agricol înainte de 1 Ianuarie 1931, sau pe care să-l fi posedat anterior aceleiași date, cu excepția succesiunilor deschise ulterior. (Art. 3, alin. I. din lege).

Au un pasiv ce depășește venitul lor brut impozabil pe un an și care raportat la întinderea bunurilor agricole ce muncesc, întrece suma de Lei 300

*) Publicat în Monitorul Oficial Nr. 148 din 1 Iulie 1933.

pe ha. Când creditoare este numai o societate cooperativă de orice fel, constituită după codul cooperației, pasivul trebuie să treacă de 600 Lei pe ha. (Art. 12, alin. *n* din lege).

Prin bun agricol se înțelege orice imobil destinat sub orice formă vreunei ramuri a Agriculturii și situat în comune rurale sau suburbane. Detentorii cu titlu precar ai acestor bunuri în sensul dat de codurile actuale cuvântului precar, nu sunt considerați posesori.

Debitorii agricoli incapabili, ale căror bunuri au fost arendate de reprezentanții sau administratorii lor legali, dacă îndeplinesc celelalte condițiuni, sunt considerați tot agricoli. (Art. 3, al. II. din lege).

Debitorii ale căror datorii au fost contractate prin acte cu dată certă înainte de a-și arenda bunurile și îndeplinesc celelalte condițiuni cerute de lege sunt considerați deasemenea agricoli, însă numai pentru datoriile contractate în aceste condițiuni. Data certă (data contractării datoriei) se va putea dovedi prin orice probe de fapt.

Vor fi considerați debitori agricoli, dacă îndeplinesc celelalte condițiuni ale legii, și acei care au numai un drept de uzufruct conform art. 285 c. civ., asupra vreunui bun imobiliar agricol, chiar dacă nu mai au nici un imobil agricol în deplină proprietate. Veniturile bunului agricol nu vor putea face, în acest caz, obiectul tranșăunilor dintre debitori și creditori decât până la majoratul copiilor rezultând din căsătorie, iar nuda proprietate nu se va putea ipoteca (art. 35 din lege).

Ori de câte ori se întrebunțează în lege și în prezentul regulament cuvintele: „pasiv inițial“, „quantum inițial al pasivului“, sau „capital inițial împrumutat“, se înțelege prin aceste expresiuni quantumul inițial al datoriei care, în caz de mai multe împrumuturi se referă la toate împrumuturile succesive, contractate de către acelaș debitor, minus plățile făcute din capital.

Art. 3. — Sunt debitori proprietari rurali în sensul legii toți debitorii cari nu intră în prevederile art. precedent și au în patrimoniul lor un bun rural (art. 6 al. I).

Caracterul de ruralitate al bunului este determinat de așezarea sa administrativă.

Bunurile aflate în raza comunelor rurale ori suburbane sau cari au fost rurale până la 1 Ianuarie 1930, sunt rurale (art. 41 din lege).

Art. 4. — Sunt proprietari urbani în sensul legii toți debitorii care nu intră în prevederile art. 2 și 3 de mai sus și au în patrimoniul lor, un imobil situat în raza unui municipiu, sau a unei comune urbane (art. 6, al. III din lege).

Art. 5. — Dispozițiunile legii nu se aplică:

A. — 1. Creanțelor cu caracter de drept public sau privat ale statului, Județelor, Municipiilor, Comunelor, Regiilor Autonome, Camerelor și Uniunilor profesionale de comerț și agricultură; ale parohiilor și comitetelor școlare și instituțiunilor de asistență spitalicească (Eforia Spitalelor Civile, Epitropia Sf. Spiridon din Iași, Așezămintele Brâncovenești și Spitalul Elena Beldiman din Bârlad) de orice natură ar fi acestea; precum și creanțelor ce ar fi având băncile învățătoarești și preoțești, constituite după codul cooperației, împotriva membrilor lor.

2. Creanțelor minorilor provenite din resturi de preț din vânzări de terenuri agricole, sau din plasarea cu autorizația instanțelor judecătorești a fondurilor lor (art. 12, *b* din lege).

3. Creanțelor Societăților de Credit funciar urban care funcționează potrivit legilor speciale, pentru împrumuturile ipotecare contractate în titluri.

Aceste societăți sunt obligate a prelungi, la cerere, pe termene lungi considerate ca atare, conform statutelor, cu plata prin anuități, toate împrumuturile contractate pe termen sub zece ani (art. 12, *t* din lege).

4. Creanțelor societăților ori persoanelor fizice de naționalitate străină, dacă acestea sunt creditoare nemijlocite sau dacă au devenit posesoare a creanței prin gir sau cesiune înainte de 18 Septembrie 1931. (Art. 12, *r* din lege).

Transmisiunea nu va fi opozabilă debitorilor decât dacă va avea dată certă.

Prin persoane fizice de naționalitate străină nu se înțeleg cei ce domiciliind în țară, nu se bucură de nici o supușenie străină. (Lege art. 12, alin. *p*).

5. Creanțelor contra societăților sau persoanelor morale de orice categorie, afară de obștiile țărănești.

B. — 1. Pensilor alimentare și rentelor viajere; creanțelor invalizilor, văduvelor și orfanilor (minori sau majori) de războiu până la suma de Lei 150.000 pentru fiecare debitor în parte. (Art. 12 *b*, *p* din lege).

2. Restituirilor de dotă, între soț, la caz de dizolvare a căsătoriei și restituirilor averii minorilor de către tutore. (Art. 12, *c* din lege).

3. Chiriilor și arenzilor rezultând din contractele de locațiune. (Art. 12, *d* din lege).

4. Remunerațiilor pentru locațiunile de servicii și pentru prestațiunile de muncă manuală și intelectuală. (Art. 12, *e* din lege).

5. Salariilor și pensilor datorite de particulari. (Art. 12, *f* din lege).

6. Despăgubirilor civile rezultând dintr'o infracțiune la legile penale, chiar dacă faptul a fost amnistiat. (Art. 12, *g* din lege).

7. Creanțelor care au la bază un gaj de scrisuri funciare urbane sau rurale, efecte publice de Staț,

județe sau comune și obligațiuni garantate de Stat, precum și acțiuni diverse. (Art. 12, *j* din lege).

8. Datoriilor a căror conversiune s'a făcut de către Institutul de Credit Ipotecar Transitoriu, după data de 30 Noembrie 1930, cu dreptul pentru debitori de a rambursa sumele astăzi datorite în termeni de cel mult 15 ani, cu o dobândă de 2 la sută pe an peste scontul Băncii Naționale pentru împrumuturile rurale și cu 1 la sută peste scontul Băncii Naționale, pentru împrumuturile urbane.

La stabilirea naturii împrumutului se va avea în vedere natura fondului grevat pentru garantarea plății. (Art. 12, *l* din lege).

9. Datoriilor directorilor și administratorilor delegați, contractate dela instituțiile la a căror administrație au participat sau participă, însă numai pentru ceea ce depășește quantumul sumei ce au avut drept capital sau depuneri.

Se înțelege prin administratorii delegați acei administratori care au o delegație specială de a administra, iar în cazul când asemenea delegațiuni nu au fost date se consideră administratori delegați toți membrii consiliului de administrație care au semnătură socială.

Datoriilor administratorilor, censorilor și funcționarilor de orice fel ai cooperativelor, contractate dela aceste instituții, în timpul îndeplinirii uneia din însărcinările de mai sus, însă tot numai pentru ceea ce depășește quantumul sumei ce au avut drept capital sau depuneri. Dacă împrumutul le-a fost acordat conform autorizării date prin hotărîrea anuală a adunării generale datorita existentă astăzi, va suferi în întregime aplicațiunea legii. (Art. 12, *m* din lege).

10. Datoriilor, rezultând din exploatarea pădurilor în vederea comercializării sau industrializării, chiar dacă exploatorii au cumpărat și solul. (Art. 12, *q*).

11. Sultelor, rezultând din partaj. (Art. 12, *s*).

12. Datoriilor intrând în prevederile legilor din 19 Aprilie 1932 și 26 Octombrie același an, pentru reglementarea plății cărora au intervenit între debitori și creditori o înțelegere încheiată pe baza acelorși legi. Debitorii și creditorii vor executa aceste înțelegeri, fără a putea invoca dispozițiunile legii. (Art. 26 din lege).

C. — 1. Comercianților și industriașilor, pentru datoriile lor comerciale și industriale.

Dacă aceștia sunt declarați în stare de faliment sau se găsesc în stare de concordat, vor fi excluse dela aplicațiunea legii toate creanțele ce se execută după procedura falimentară sau concordatară, chiar dacă ar fi de natură civilă (art. 12, *h, i* din lege).

2. Debitorilor, cari, creditori fiind, au urmărit silit și dobândit la licitație publică bunurile debitorilor lor, după 18 Decembrie 1931, în sensul că aceste bunuri, dacă se mai află astăzi în patrimoniul lor, vor

putea fi urmărite ori când, pentru orice fel de creanțe și la procedura abandonatului, calculul cincimii rezervate debitorului se va face fără a se ține seamă de existența lor (art. 12, *u* din lege).

3. Debitorilor care au obținut preluarea datoriilor lor de către Stat, în baza planului de stabilizare până la concurența sumelor obținute, cu excepția debitorilor prevăzuți la art. 2, alin. A, din lege (art. 12, *k* din lege).

CAPITOLUL II.

Reglementarea plății datoriilor micilor agricultori.

Art. 6. — Dintre debitorii prevăzuți la art. 2 sunt mici agricultori: (art. 2 din lege).

1. Muncitorii de pământ cari nu posedă mai mult de 10 ha. (20 jugăre art. 2, A, *a* din lege).

2. Muncitorii de pământ care exercită și altă profesiune în comunele rurale dar nu au mai mult de 10 hectare (20 jugăre).

3. Preoții, învățătorii, micii meseriași, sătenii ce sunt proprietari de mori mici țărănești, funcționarii și pensionarii comunali, care nu posedă mai mult de 10 hectare (20 jugăre).

Aceștia trebuie să-și exercite funcțiunea ori indeletnicirea și să domicileze în raza unei comune rurale, cu excepțiunile îngăduite prin art. 41 din lege (art. 2 A, *a* din lege).

4. Moșnenii și razeșii, proprietari de poeni, păduri și goluri de munte, care nu au mai mult de 25 hectare (50 jugăre) fânețe sau culturi (art. 2 A, *a* din lege).

5. Coloniștii intrând în prevederile legii de colonizare care, afară de loturile date de stat, a căror întindere este indiferentă, au mai dobândit în orice alt mod până la 10 ha (20 jug. art. 2 A, *a* din lege).

6. Ofițerii invalizi, care în afară de loturile date de stat, și a căror întindere este indiferentă, n'au mai mult de 10 ha (20 jug.) dobândite în alt mod (art. 2, A, *b* din lege).

7. Obștiile de cumpărare sau grupurile de săteni, care au cumpărat terenuri agricole în comun (art. 2, A, *c*, din lege).

8. Cultivatorii de pământ, care au în proprietate teren agricol până la 10 ha (20 jug.) și al căror venit neagricol nu întrece $\frac{1}{2}$ din venitul lor total, sau a căror avere neagricolă nu depășește 40 la sută din valoarea patrimoniului lor, toate acestea calculate pe data legii.

Calculul proporției de venit se va face după ce se vor exclude salariile ce primesc acești debitori ca funcționari și pensionari comunali, județeni sau publici.

Venitul neagrícola și valoarea averii neagricole sau a întregului patrimoniu se stabilesc după rolurile de contribuțiuni (art. 2, A, c din lege).

Art. 7. — Debitorii agricoli prevăzuți la art. precedent, sunt presupuși proprietari ai bunurilor agricole pe care le muncesc sau exploatează.

În orice caz proprietarul aparent posesor de bună credință și cu intenție de proprietar, este considerat proprietar în regiunile unde nu există cărți funduare; iar acolo unde există cărți funduare, este proprietar cel înscris în cartea funduară sau dacă altul este posesor, acesta va fi considerat proprietar dacă posedă titlul translativ de proprietate (art. 2, A, a, b, c.)

Sătenii împroprietăriți și toți coloniștii vor fi considerați ca atare dacă sunt aprobați și așezați la loturi.

În cotele de 10 sau 25 ha (20 sau 50 jug.) fixate ca maximum de întindere la bunurile stăpânite de agricultorii arătați în paragrafele 1, 2, 3, și 4 ale articolului precedent, nu intră în calcul drepturile indivize de proprietate din pădurile comunale și composesorale (art. 2 A, d din lege).

Sunt considerați săteni, atunci când legea cere o asemenea calitate, și locuitorii domiciliind în raza unei comune urbane care nu a avut acest caracter înainte de 1 Ianuarie 1930 (art. 41 din lege).

Art. 8. — Se acordă debitorilor prevăzuți în art. 6 un moratoriu de cinci ani începând dela 14 Aprilie 1933, cu o dobândă de 1% pe an.

Dobânda se va calcula numai la capitalul datorat la 14 Aprilie 1933 și se va plăti la sfârșitul fiecărui an calendaristic, cu începere dela 1 Decembrie 1933.

La expirarea termenului de 5 ani, Consiliul de Miniștri poate prelungi moratoriul pe un nou termen fixat de consiliu, dar care nu poate fi mai mare de cinci ani (art. 1 din lege).

Art. 9. — Dacă creditorii acestor debitori vor cere plata a jumătate din creanța existentă la 1 Aprilie 1933, cu o dobândă de 4% pe an, moratoriul încetează și prin plata acestei jumătăți debitorii sunt descărcați de întreaga datorie.

Debitorii sunt obligați a le plăti suma în rate semestriale egale, la 1 Iunie și 1 Decembrie ale fiecărui an. Plățile vor începe dela 1 Decembrie 1933, către creditorii care vor fi făcut o notificare în acest sens mai înainte de acea dată. Ratele anuale se vor calcula după venitul actual al debitorilor, astfel ca să nu depășească a treia parte din acest venit.

Venitul actual este cel înscris în roluri pentru impozitele elementare la data ofertei făcută de creditor.

Prin creanță existentă la 1 Aprilie 1933, se înțelege suma compusă din capital și procente stipulate în convențiune cu reducerile consimțite de părți sau stabilite prin legile de asanare din 19 Aprilie și 26 Octombrie 1932, legea contra cametei din 2 Aprilie 1931,

cu modificările ulterioare și legile din 18 Decembrie 1931, 13 Februarie, 12 Martie și 25 Decembrie 1932, care au micșorat quantumul dobânzilor, dacă cele convenționale sunt mai mari.

Debitorii vor putea oferi cote mai mari decât cele stabilite mai sus, precum și orice alte garanții reale sau personale acceptate de creditorii (art. 4 din lege).

Art. 10. — Societățile cooperative de orice fel vor avea dreptul a recurge la procedura arătată în articolul precedent, pentru creanțele lor existente împotriva micilor agricultori prevăzuți la art. 6 din regulament și la care nu au perceput o dobândă mai mare de 18% pe an, oferind o reducere de numai un sfert din quantumul creanței existente la 1 Aprilie 1933 (art. 13 din lege).

Instituțiile de credit cu un plasament agricol de 70% care nu au perceput dobânda, comision și spese mai mult de 18% pe an, socotite împreună și ale căror depozite spre fructificare reprezentau la data de 1 Ianuarie 1931, un total cel puțin egal cu capitalul și proveniau în proporție de cel puțin 50% dela sătenii cultivatori de pământ, fundațiuni școlare și bisericești sau orice alte asociațiuni fără scop lucrativ, vor beneficia de acelaș regim, însă numai față de debitorii agricoli proprietari până la 10 ha, inclusiv și de proprietarii de grădini de flori sau legume cultivate sub geam (art. 14 din lege).

Art. 11. — Debitorii agricoli prevăzuți în acest capitol vor putea recurge și la procedura abandonului instituit prin art. 9 din lege.

CAPITOLUL III.

Reglementarea plății datoriilor proprietarilor agricoli mijlocii.

Art. 12. — Sunt proprietari agricoli mijlocii toți proprietarii dela 10—50 ha inclusiv, care nu intră în vreuna din categoriile de mici agricultori arătați la art. 5.

Pentru a fi considerați ca atare, ei vor mai trebui să dovedească, în afara condițiilor arătate prin art. 2 din regulament, că:

1. Au recurs la beneficiul legilor din 19 Aprilie 1932 și 26 Octombrie 1932, în termenele acolo prevăzute (art. 2, alin. B. din lege).

2. Nu posedă avere neagrícola care la data legii să depășească 40 la sută din valoarea patrimoniului lor.

Casa din oraș, proprietatea debitorului, locuită propriu de debitor, sau numai partea locuită de el, dacă nu o locuiește în întregime, nu intră în cota de avere neagrícola (art. 2 alin. B din lege).

3. Datoria lor să nu depășească 20.000 Lei pe ha de pământ cultivabil (arabil pășune, fânețe), 35.000 Lei pe fiecare hectar de teren indiguit, drenat sau irigat, 50.000 Lei pentru ha de plantații de pomi fructiferi

sau de terenuri foste goluri de munte împădurite de ei, 70.000 Lei pe ha de vie sau pepinieră și 30.000 Lei pentru ha de pădure.

La calculul maximului de datorii pe hectar împrumuturile în efecte vor fi socotite la cursul zilei din momentul publicării legii (art. 2, alin. B din lege).

Art. 13. — Agricultorii care își cultivă singuri pământul și au 90 la sută din venitul lor impozabil, provenit din agricultură sunt scutiți a mai face dovada cerută prin p, 1 al art. precedent.

La calculul cotei de venit, se va scade mai întâiu venitul la care este impusă locuința debitorului din oraș și veniturile întâmplătoare provenite din însărcinări sau funcțiuni cu caracter temporar (art. 2, al. ultim).

Art. 14. — Nu sunt supuși condițiunii de cota pe hectar prevăzută în art. 12, alin. 3 de mai sus, proprietarii agricoli devastați de războiu și moștenitorii lor, care vor dovedi că:

1. Au introdus în termenul prevăzut de legea din 26 Octombrie 1932, cerere de conversiune sau asanare.

2. 60 la sută din venitul lor provine din agricultură.

3. Au ca principală ocupațiune agricultura, neplătind un impozit profesional.

4. Inventarul, culturile și instalațiunile lor agricole au fost devastate, iar daunele evaluate atunci și raportate la valoarea de azi a Leului reprezintă cel puțin 70 la sută din cuantumul inițial al datoriilor lor personale (art. 2 D din lege).

Art. 15. — Se acordă debitorilor prevăzuți la art. 12, 13 și 14, un moratoriu de 5 ani începând dela 14 Aprilie 1933, în condițiunile arătate la art. 8 din prezentul regulament.

Dacă creditorii vor cere plata a două treimi din creanța existentă la 1 Aprilie 1933, cu o dobândă de 4 la sută pe an, moratoriul încetează și debitorii sunt obligați a le plăti restul sumelor datorate în condițiunile și după normele arătate în art. 9 din același regulament (art. 1 din lege).

Art. 16. — Debitorii agricoli de sub acest capitol vor putea recurge și ei la procedura abandonului instituit prin art. 9 din lege.

CAPITOLUL IV.

Reglementarea plății datoriilor marilor proprietari agricoli.

Art. 17. — Sunt mari proprietari agricoli toți proprietarii dela 50 ha. în sus, care nu intră în vreuna din categoriile de mici agricultori arătați la art. 6 de mai sus.

Pentru a fi considerați ca atare, ei vor mai trebui să dovedească, în afara condițiunilor arătate la art. 2 din prezentul regulament, că:

1. Au recurs la beneficiul legilor din 19 Aprilie 1932 și 26 Octombrie acelaș an, în termenele acolo prevăzute.

2. Datoria lor inițială, ca debitori principali, corespunzătoare proporției de avere agricolă ce au, să nu depășească 20.000 Lei pe ha. de pământ cultivabil (arabil, pășune, fânețe), 35.000 Lei pe fiecare ha. de teren indiguit, drenat sau irigat, 50.000 Lei pentru ha. de plantație de pomi fructiferi sau de terenuri foste goluri de munte împădurite de ei, 70.000 Lei pentru ha. de vie sau pepinieră și 30.000 Lei pentru ha. de pădure.

La calculul maximului de datorii pe hectar, împrumuturile în efecte vor fi socotite la cursul zilei din momentul publicării legii.

3. 80% din cuantumul inițial al pasivului personal provine din cumpărări de pământ, înființări și sporiri de inventar viu și mort, construcțiuni agricole, construcții de locuit la țară, plantațiuni și îmbunătățiri funciare, irigații, îndiguiri, drenaje, acoperiri de pagube provocate de incendiu, inundații, grindină, îngheț sau secetă care au distrus 80% din semănături sau recolte, precum și orice alte investițiuni agricole.

4. Să aibă drept ocupațiune principală agricultura, neplătind un impozit profesional.

Dispozițiunile art. 13 și 14 din acest regulament sunt aplicabile și în acest caz (art. 2, al. c) din lege).

De asemenea, proprietarii a peste 50 ha., a căror profesiune principală este agricultura, al căror venit agricol este de cel puțin 60% din venitul lor total și ale căror investițiuni în domeniul agriculturii sunt notorii și recunoscute de Ministerul Agriculturii și Domeniilor, sunt scutiți a mai face dovada întrebunțării agricole prevăzute la punctul 3. La calculul cotei de venit agricol se vor scade mai întâiu pensiile, salariile, indemnizațiile acordate pentru însărcinări și funcțiuni cu caracter temporar precum și venitul la care este impusă casa din oraș proprietatea debitorului locuită propriu de acesta sau numai cota-parte aferentă, dacă nu o locuște în întregime.

Recunoașterea Ministerului Agriculturii și Domeniilor va avea loc prin certificate constatând investițiunile făcute, natura, importanța lor și ocazia cu care acestea au fost recunoscute (art. 2, al. 18 și urm. din lege).

Art. 18. — Se acordă debitorilor prevăzuți în acest capitol un moratoriu de 2 ani începând dela 14 Aprilie 1933, cu o dobândă de 3% pe an.

Dobânda se va calcula numai la capitalul datorat la 1 Aprilie 1933 și se va plăti la sfârșitul fiecărui an calendaristic, cu începere dela 1 Decembrie 1933.

La expirarea celor 2 ani Consiliul de Miniștri este autorizat să prelungească moratoriul acordat acestor debitori, pe un nou termen care nu poate depăși 3 ani, începând dela 14 Aprilie 1935.

Art. 19. — Dacă creditorii acestor debitori vor cere plata a trei sferturi din creanța existentă la 1 Aprilie 1933, cu o dobândă de 5 la sută pe an, moratoriul încetează, debitorii sunt obligați a le plăti aceste trei sferturi în creanță în rate semestriale egale, la 1 Iunie și 1 Decembrie ale fiecărui an, fiind prin aceasta descărcați de totalul datoriei. Plățile vor începe dela 1 Decembrie 1933, dacă creditorul a făcut o notificare în acest sens mai înainte de acea dată. Ratele anuale nu vor depăși două treimi din venitul total al debitorului, (art. 4 din lege).

Venitul total este cel înscris în roluri la data ofertei (art. 7 din lege).

Prin creanță existentă la 1 Aprilie 1933, se înțelege suma compusă din capital și procente stipulate în convențiune cu reducerile consimțite de părți sau stabilite prin legile de asanare din 19 Aprilie și 26 Octombrie 1932, legea contra cametei din 2 Aprilie 1931, cu modificările ulterioare și legile din 18 Decembrie 1931, 13 Februarie, 12 Martie și 23 Decembrie 1932, care au micșorat quantumul dobânzilor, dacă cele convenționale sunt mari (art. 7 din lege).

Debitorii vor putea oferi cote mai mari decât cele stabilite mai sus și orice alte garanții reale sau personale acceptate de creditorii (art. 2 ultim din lege).

Dață prin modul arătat în acest articol, ei nu se vor achita în zece ani, vor putea fi urmăriți pentru restul rămas de plată după trecerea acestor 10 ani, conform dreptului comun (art. 4 din lege).

Art. 20. — Debitorii agricoli prevăzuți în acest capitol vor putea și ei să recurgă la procedura abandonului instituit prin art. 9 din lege.

CAPITOLUL V.

Reglementarea plății datoriilor proprietarilor rurali.

Art. 21. — Debitorii proprietari rurali arătați la art. 3 din prezentul regulament, dacă quantumul pasivului lor personal întrece venitul lor brut impozabil la global pe un an, vor beneficia, pentru plata datoriilor lor intrând în prevederile legii, de următorul regim:

Li se acordă în prim rând un moratoriu de 6 luni, începând dela 14 Aprilie 1933.

În acest interval de timp va curge dobânda convențională, cu reducerile prevăzute în legea contra cametei. Ea se va capitaliza pe data ofertei de plată prevăzută în alin. următor.

După expirarea acestui moratoriu, debitorii nu vor putea fi urmăriți, dacă vor oferi a plăti datoria lor în cinci rate anuale egale, plătibile la 1 Decembrie

al fiecărui an, cu o dobândă de 2 la sută peste scontul Băncii Naționale a României, dobândă care va putea fi încorporată în cele cinci anuități.

Oferte de plată în condițiunile de mai sus se va putea produce oricând până la primul act de urmărire de care debitorul a luat cunoștință, dar cel mai târziu până la exigibilitatea primei rate, adică până la 1 Decembrie 1933.

Debitorii arătați sub acest titlu vor putea recurge și la procedura abandonului în aceleași condițiuni ca și ceilalți debitori, (art. 6, alin. 1 și 2 din lege).

CAPITOLUL VI.

Reglementarea plății datoriilor proprietarilor urbani.

Art. 22. — Debitorii proprietari urbani arătați la art. 4 din prezentul regulament, dacă datoriile lor cu garanții reale imobiliare contractate anterior datei de 18 Decembrie 1931 întrec venitul lor brut pe un an constatat după rolurile fiscale vor beneficia numai pentru plata acestor datorii de următorul regim: (art. 6, al. 5 și 4 din lege). Li se acordă în prim rând un moratoriu de 6 luni, începând dela 14 Aprilie 1933, în condițiunile art. precedent.

După expirarea acestui moratoriu, ei nu vor putea fi urmăriți asupra averii lor mobile sau imobile, dacă vor oferi să plătească datoria lor în trei rate anuale egale, plătibile la 1 Decembrie al fiecărui an, cu o dobândă de 2% peste scontul Băncii Naționale, dobândă care va putea fi încorporată în cele 3 anuități.

Dispozițiunile alin. 5 și 6 de sub articolul precedent sunt aplicabile în acest caz.

Art. 23. — În afara dispozițiunilor de mai sus, proprietarii de imobile urbane cari:

1. Nu au venit anual impozabil pe clădiri mai mare de 100.000 lei pentru București, 80.000 lei în celelalte municipii și 40.000 lei în comunele urbane.

2. Au clădit sau dobândit aceste imobile ulterior datei de 1 Ianuarie 1918, dar mai înainte de 18 Decembrie 1931.

3. Aceste imobile le-au servit în tot timpul și le servesc de locuință,

beneficiază pentru datoriile lor privilegiate sau chirografare provenite din cumpărarea, construcția sau reparațiunile radicale ale imobilului și contractate anterior datei de 18 Decembrie 1931 de următorul regim:

Ei nu vor putea fi urmăriți în averea lor pentru aceste datorii dacă până la 1 Noembrie 1933 vor oferi plata datoriei lor în 5 ani prin rate egale semestriale plătibile la 1 Mai și 1 Noembrie ale fiecărui an, începând dela aceeași dată, cu o dobândă egală cu scontul Băncii Naționale, dobândă care va putea fi încorporată în cele 10 rate pe cale de amortizare.

CAPITOLUL VII.

Moduri generale de lichidare a datoriiilor.

Paragraf I. Abandonul.

Art. 24. — Vor putea recurge la procedura abandonului instituită prin art. 9 din lege, oricare dintre debitorii prevăzuți sub capitolele precedente din prezentul regulament (art. 9 din lege).

Ei vor putea face aceasta direct, mai înainte de orice alt recurs la beneficiul art. 1, 4, 5 sau 6 din lege, ulterior și chiar dacă au fost decăzuți din beneficiul legii pentru neîndeplinirea obligațiilor rezultând din aplicarea celorlalte modalități de reglementare, însă sub rezerva de a nu fi înstreinat nici o parte din averea lor existentă la data depunerii în Parlament a legii pentru regulamentul datoriiilor rurale și urbane (art. 9 din lege).

Art. 25. — Dacă debitorii mai sus arătați vor abandona patru cincimi din averea lor existentă la 8 Aprilie 1933, nu vor mai putea fi urmăriți asupra cincimei rezervate lor, care le rămâne în patrimoniu, liberă de orice sarcini.

Dreptul de alegere a cincimei rezervate aparține debitorului, dar nu va putea păstra din bunurile rurale mai mult de 200 ha. teren.

Dacă rezervarea acestei cincimi nu se va putea face în natură, întreg patrimoniul debitorului va fi scos în vânzare publică. În caz contrariu, vânzarea publică va purta numai asupra celor patru cincimi abandonate.

Pământul rural până la 25 hectare, dat după legile de improprietărire, nu va putea fi abandonat decât creditorilor care îndeplinesc condițiile art. 6 din legea pentru circulația bunurilor rurale dela 20 August 1929.

Art. 26. — Debitorul care va voi să recurgă la procedura abandonului, va face o declarațiune formală în acest sens, arătând:

Cari sunt debitorii și creditorii săi, cu indicațiunea numelui, pronumelui și domiciliului acestora, a naturii creanțelor și datoriiilor existente, a titlului și rangului acestora, a dreptului de privilegiu sau preferință, precum și a tuturor indicațiunilor necesare individualizării lor. În cazul în care, în urma transmisiunilor nenotificate a creanței, debitorul nu cunoaște pe titularul său actual el va indica pe ultimul titular cunoscut al dreptului.

Va mai arăta din ce se compune atât activul abandonat cât și cincimea rezervată, precum și valoarea acestora.

Dacă debitorul este proprietarul unui imobil înregistrat în cartea funduară, el va indica și comuna, numărul cărții funduare și numerele topografice ale imobilelor.

Declarațiunea va fi făcută cu atâtea exemplare câți creditori sunt, oșebit un exemplar pentru instanță.

Art. 27. — Instanța competentă a aduce la îndeplinire procedura abandonului este:

Judecătoria domiciliului debitorului, când debitorul care a recurs la această procedură este dintre cei prevăzuți la art. 6 din prezentul regulament:

Tribunalul situației imobilului, în toate celelalte cazuri.

În cazul când debitorul ar avea imobile situate în circumscripția mai multor tribunale, tribunalul competent va fi acela al domiciliului debitorului (art. 11 din lege).

Art. 28. — Primind cererea, președintele tribunalului sau judecătorul de ocol, va cita din oficiu pe creditorii indicați de către debitor, punându-le în vedere la termenul fixat, oferta debitorului lor.

Creditorii sunt în drept a cere evaluarea patrimoniului aparținând debitorului, dacă vor socoti că bunurile rezervate depășesc cincimea cuvenită, precum și de a indica orice altă avere ar mai fi având debitorul.

Creditorii nearătați în declarația de abandon, vor avea dreptul a interveni în instanță până în momentul distribuirii prețului obținut la licitație.

La cererea oricărui interesat, instanța competentă va înființa prin încheiere în camera de consiliu, un sechestrul judiciar care va administra numai bunurile abandonate sau întreg patrimoniul, dacă cincimea nu s'a putut rezerva în natură și va depune sumele rezultând din administrație la Casa de Depuneri, înaintând recipisele acesteia la instanța ce a înființat sechestrul.

Art. 29. — Sechestrul judiciar sau oricare dintre creditorii în caz de lipsă a acestuia, va fi în drept a cere scoaterea averii abandonate în vânzare, potrivit regulilor dela art. 681—690 procedura civilă și cele similare din legiurile teritoriilor unite, cu derogările rezultând din faptul că debitorul nu ar fi nevărstnic.

Creditorii nededesinteresați vor avea dreptul a urmări pentru acoperirea restului creanțelor lor, orice avere viitoare a debitorului.

Art. 30. — Prin derogare dela art. 13 și 32 din legea agrară pentru Vechiul Regat, 47 din legea agrară din Transilvania și 25 din aceea a Bucovinei, asupra bunurilor socotite de lege ca rurale, indiferent de calitatea și întinderea lor, Statul are dreptul de preemțiune, pe care îl poate exercita în termen de două luni dela adjudecarea definitivă (art. 9 din lege).

În acest caz el va trebui să achite prețul adjudecării înăuntrul acestor două luni, putând face plata în rentă de Stat, amortizabilă în 10 ani și purtând o dobândă de 5% pe an.

Paragraf 2.

Compensarea datoriilor cu creanțele de depozit.

Art. 31. — Oricare dintre debitorii prevăzuți sub titlurile II, III și IV din prezentul regulament, pentru datoriile lor către întreprinderile de credit, pot recurge și la următorul mod de achitare :

Ei sunt în drept a da, iar întreprinderile de credit obligate a primi, drept plată a datoriilor către acestea : chitanțe de depozit, livrete de consemnațiuni și altele asemenea, emise de ele, la valoarea înscrisă într'ânsele, plus procentele aferente, care nu pot depăși însă prevederile legii contra cametei.

Efectuarea plății în condițiunile de mai sus, are loc indiferent de împrejurarea că debitorul este titularul sau beneficiarul original, ori că ar fi obținut titlul depunerii printr'unul din modurile legale de transmisiune.

Compensarea prevăzută în acest articol are loc chiar în cazul când întreprinderea ar fi obținut pentru plata depunerilor, în baza legii concordatului preventiv sau prin efectul aplicațiunii art. 16 din lege, un termen ce nu este încă împlinit, aceasta prin derogare dela art. 1145 c. civ., însă numai atunci când creanța se găsește în portofoliul institutului de credit către care s'a făcut depunerea oferită în compensare.

Dacă debitorul face plata în condițiunile mai sus arătate, el nu va mai putea invoca beneficiul reducerilor acordate pe baza art. 4 din lege.

CAPITOLUL VIII.

Procedura.

Art. 32. — În toate cazurile în care legea prevede oferte, fie din partea creditorilor, fie din aceia a debitorilor, aceste oferte se vor face prin notificări scrise, care se vor transmite prin oficiul Corpurilor de Portărei, al notarilor publici sau al notarilor comunali (art. 11, al. I, din lege).

Atât notificarea, cât și transmiterea ei se va face cu scutire de timbre și taxe.

Dacă părțile se înțeleg asupra modului de reglementare a plății datoriilor în discuție și dacă ele vor încheia un act scris, acest act, atunci când este în formă autentică, constituie titlu executoriu.

Când părțile vor voi să întocmească înțelegerea lor în formă autentică, vor fi competente pentru aceasta, în cece privește debitorii mici agricultori, judecătoria de ocol, iar pentru ceilalți, tribunalul de județ. Înțelegerea între societățile cooperative și debitorii lor, până la valoarea de 10.000 lei, vor putea fi autentificate la primăriile locale, conform art. 125 și urm. din codul cooperației.

Înțelegerea de orice fel încheiate sau născute din aplicarea acestei legi, actele constatatoare, precum și procedura autentificării lor sunt supuse numai la ju-

mătate din taxele de timbru și înregistrare ce ar urma să se perceapă după legea timbrului și celelalte legi fiscale. Când creditoarea este o cooperativă, se vor respecta dispozițiunile art. 107 din codul cooperației.

În caz când prin înțelegerea părților, s'a convenit la o reducere din creanțele supuse aplicării legii, impozitele și taxele aferente către Stat se vor calcula numai la quantumul sumei rămase de plată (art. 40 din lege).

Art. 33. — Dacă sunt mai mulți creditori și aceia care reprezintă 2/3 din valoarea pasivului debitorului (creanțele în efecte fiind socotite la valoarea reală pe cursul zilei) convin la aplicarea art. 4 din lege, hotărârea lor este obligatorie pentru ceilalți.

În acest caz, cei ce reprezintă 1/3 din totalul pasivului, păstrează însă dreptul de a contesta debitorului aptitudinea de a beneficia de dispozițiunile legii.

Consimțământul creditorilor se va lua, la cererea celui interesat, de către judecătoria de ocol a domiciliului debitorului, în cece privește micii agricultori, sau de tribunalul competent, conform art. 34 din regulament, pentru ceilalți debitori.

Instanța competentă va convoca în acest scop pe cei indicați, în termen de maximum 30 zile dela data cererii și va face o încheiere constatatoare.

Operațiunea verificării creanțelor și a luării consimțământului se va urma în Camera de consiliu.

Procesul verbal constatator al înțelegerii constituie titlu executor.

Art. 34. — Debitorul va putea cere direct în justiție, constatarea aptitudinii sale de a beneficia de dispozițiunile legii.

Instanța competentă va fi judecătoria sau tribunalul, după cum acesta este mic agricultor sau dintre celelalte categorii de proteguiti ai legii. Hotărârea acestei instanțe nu va avea efect decât între părțile litigante.

Creditorii, la rândul lor, vor putea introduce și ei acțiune principală de contestarea dreptului debitorului de a recurge la beneficiile legii, în aceleași condițiuni și cu aceleași efecte.

Beneficiul legii se va putea opune de către debitori, atât înaintea instanțelor de mai sus, cât și înaintea celor de urmărire, însă numai atât timp cât urmărirea este pendinte la o instanță de fond.

Procesele pentru constatarea creanțelor vor continua să se judece și intenta conform dreptului comun.

În Ardeal și Bucovina instanțele judecătorești vor continua să judece procesele introduse pentru realizarea creanțelor și care se găsesc pendinte la data legii. Ele nu vor putea obliga însă pe debitor și la plată, dacă acesta va dovedi că intră într'una din prevederile legii.

Toate aceste cereri precum și procedura judiciară beneficiază de scutirea de timbre și taxe prevăzute de art. 11, al. ultim din lege.

Art. 35. — Părinții care administrează averile minorilor copii, tutorii și curatorii minorilor și interzișilor, soții administratori și uzufructuari legali ai bunurilor dotale ale soțiilor lor, vor putea cere beneficiile legii în numele și pentru cei a căror avere se află sub administrarea lor.

Ei vor putea constitui toate garanțiile cerute de lege pentru acei a căror avere o administrează, fără a îndeplini formalitățile prevăzute de codul civil.

La cererea soților debitori agricoli, activul și pasivul soției pot forma un tot cu activul și pasivul soțului.

În caz contrar, venitul dotal nu va putea fi considerat ca aparținând soțului, decât în măsura în care depășește cuantumul necesar întreținerii cheltuelilor căsătoriei.

Prin această dispoziție nu se derogă dela normele privitoare la ipotecile înscrise în Cărțile Funduare (art. 36 din lege).

Art. 36. — Capitalul și dobânda datoriile potrivit legii, se vor plăti, în lipsă de convenție asupra modalității plății sau în caz de refuz de a primi din partea creditorului, prin depunerea sumei la orice percepție sau administrație financiară și recepisa se va înainta de către aceste instituțiuni la judecătoria sau tribunalul competent conform art. 11 din lege, eliberându-se debitorului un duplicat (art. 37 din lege).

Acestea vor proceda la repartizarea sumelor între creditorii îndreptățiți, potrivit dreptului comun.

Dispozițiunile de mai sus nu schimbă întru nimic caracterul de cherabilitate sau portabilitate rezultând din convențiunea părților, sau din natura creanței.

Art. 37. — În caz de litigiu asupra cuantumului datoriei supuse legii, dacă părțile au recurs la vreuna din procedurile de eșalonare prevăzute în art. 4, 5 și 6 din lege, instanța competentă va proceda la stabilirea ei în conformitate cu dispozițiunile art. 7, alin. 2 al aceleiași legi; 9 și 19 din prezentul regulament (art. 7 din lege).

Se vor putea reduce și chiar anula prestațiunile accesorii; comisioane, spese de contencios și administrațiune, daune anticipate, onorarii de avocat, etc., prevăzute în actul constatator al creanței, dacă instanțele judecătorești vor aprecia că sunt nejustificate și exagerate (art. 28 din lege).

Instituțiunile de credit și creditorii care țin registre comerciale, sunt obligați ca, în interesul fixării cuantumului sumelor datorite, să elibereze celor interesați copii, certificate de pe registre și extracte de conturi, pentru a se face dovada capitalului și procentelor ce urmează a se calcula (art. 7 ultim din lege.)

Art. 38. — Creanțele asupra cărora s'a făcut aplicațiunea art. 4, 5 și 6 din lege sunt garantate printr'o ipotecă legală asupra întregii proprietăți imobiliare a debitorului.

Această ipotecă ia rang împotriva creditorilor ulterioari datei de 8 Aprilie 1933, pe ziua înscrierii în registrele de transcripțiuni, sau în cartea funduară, și profită în acest caz tuturor creditorilor anteriori datei de 8 Aprilie 1933, chiar dacă ar fi dintre cei exceptați dela aplicațiunea legii. Între acești creditori, ipoteca legală are acelaș rang, indiferent de împrejurarea că s'ar fi luat de către unii din ei inscripțiuni la date diferite.

Conform art. 33 din lege, în Ardeal și Bucovina, executarea întreprinsă de creditori exceptați, nu le conferă nici un rang împotriva celorlalți creditori anteriori datei de 8 Aprilie 1933.

Transcrierea se va ordona de către instanțele judecătorești sesizate cu rezolvarea litigiilor de reglementare a plății datoriilor odată cu pronunțarea asupra fondului. Ea se va putea lua în baza cererii creditorului, însoțită de o copie, legalizată a hotărârii prin care s'a ordonat luarea înscripției, sau de înțelegerea părților încheiată în formă autentică.

În cazul acestor înțelegeri, garanțiile ce se vor stabili pentru executarea obligațiunilor luate de debitori, precum și modul de conservare a acestora, se vor stipula anume.

Cererile privitoare la litigiile rezultând din aplicațiunea legii se pot introduce în Ardeal și Bucovina și prin oficiul instanțelor de carte funduară, care le vor nota și trimite instanței indicate într'însele.

Dacă aceste cereri s'au introdus direct, instanțele sesizate sunt obligate a încunoștiința de îndată, din oficiu, instanța de carte funduară, pentru notare. Notarea sau înscripțiunea se mai pot cere și în baza ofertelor prevăzute la art. 4, 5 și 6 din lege.

Ipotecile și privilegiile legalmente constituite ce ar exista la data legii, de orice natură ar fi acestea, precum și rangul lor, se respectă. (Art. 20 din lege).

Ipotecile execuțiionale luate anterior zilei de 8 Aprilie 1933, se vor respecta numai în măsura în care nu sunt contrarii dispozițiunilor art. 35 al legii din 19 Aprilie 1932.

Art. 39. — Orice instrăinări, constituiri de drepturi reale, afară de gajurile pe recoltă, făcute după data de 8 Aprilie 1933, nu sunt opozabile creditorilor, intrând în prevederile legii, cu excepția drepturilor reale ce s'ar constitui în favoarea Creditului Ipotecar Agricol al României.

Creditorii intrând în prevederile legii, sunt în drept a cere însă înscrierea ipotecii legale și notarea rangului acesteia, în conformitate cu dispozițiunile art. precedent.

Debitorii intrând în prevederile legii, cu autorizațiunea tribunalului, vor putea face vânzări de imobile pentru aranjarea creanțelor lor. Vânzarea se va face prin licitație publică, fixându-se de tribunal, prețul

dela care să înceapă licitația, după formele prevăzute la vânzările voluntare ale averilor minorilor, cu derogările rezultând din împrejurarea că debitorii nu ar fi nevârșnici. Din prețul rezultat, care se va depune la tribunalul ce va face vânzarea, se vor îndestula creditorii cu drept de privilegiu asupra imobilului și apoi, în proporție, creditorii chirografari, după tablou.

În Ardeal și Bucovina, instanța în drept a autoriza și efectua vânzarea, va fi aceea competentă a face vânzările publice voluntare. (Art. 33 din lege).

Art. 40. — Toate măsurile de execuțiune silită în curs, anterioare datei de 14 Aprilie 1933, asupra bunurilor debitorilor intrând în prevederile legii, sunt de drept desființate pe aceeași dată. Se exceptează măsurile de asemenea natură luate în executarea creanțelor exceptate.

Pe tot timpul moratoriilor și a eșalonărilor acordate prin lege, nici un creditor pentru vre-o cauză anterioară datei de 18 Decembrie 1931, chiar dacă titlul constatator ar fi ulterior acelei date, și indiferent de natura creanței sau titlului, nu va putea înființa sau continua vreo măsură de asigurare, urmărire și executare, sub orice formă, asupra averii mobile sau imobile și asupra veniturilor ce ar avea debitorii lor care intră în prevederile legii.

Dispozițiunile de mai sus nu sunt aplicabile creanțelor exceptate prin lege.

Dreptul de gaj și de ipotecă dobândite prin execuțiunile întreprinse anterior legii rămân pentru toate aceste cazuri în ființă. Ele nu se pot însă realiza decât după ce debitorul a fost înlăturat sau decăzut din beneficiul legii. (Art. 29 din lege).

Art. 41. — În tot timpul aplicării legii de față, în caz când un creditor agricol este împiedecat de a-și realiza recoltele printr'un sechestrul de orice fel înființat la stăruința vreunui creditor exceptat, președintele Tribunalului este în drept a da ordonanță președințială definitivă și neapelabilă, pentruca recoltele deși sechestrate și imobilizate, să poată fi vândute cu formele legale, pentru acoperirea la timp a ratelor de amortizare sau a dobânzilor. (Art. 30 din lege).

Art. 42. — Pe tot timpul aplicării legii este suspendat cursul prescripțiilor și decăderilor ce ar putea curge împotriva creditorilor ale căror creanțe intră în prevederile legii și care ar omite să îndeplinească actele necesare constatării și conservării acestor creanțe. (Art. 27 din lege).

Art. 43. — Pentru mobilizarea creanțelor stabilite după prevederile legii, debitorii sunt îndatorați ca, în termen de 60 zile dela publicarea legii, să remită acestora polițe scutite de timbru.

Polițele astfel obținute, dacă se vor cere pe termen scurt, se vor preschimba de către creditori, fără concursul debitorului.

Această preschimbare, care este scutită de timbru, se va opera prin ștampilarea cambiei, făcându-se și mențiune despre plățile parțiale făcute în intervalul de timp până la ștampilare.

Ștampila va avea următorul cuprins:

„Preschimbat la”.

„Plătit Lei (în cifre și litere).

„Data”.

Semnătura creditorului.

Ștampilarea nu va putea avea loc decât dacă debitorul intră în cadrul legii și numai atât timp cât el nu a fost decăzut din beneficiul ei, față cu posesorul cambiei. (Art. 15 din lege).

Art. 44. — Actualele cambii emise sau acceptate de debitori intrând în prevederile legii, sunt considerate că au data scadenței la termenul de 1 Noembrie 1933. Dela această dată, cele constatând datorii agricole se vor considera preschimbate de drept din nouă în nouă luni, iar celelalte, din trei în trei luni.

Preschimbarea se va face în modul și condițiunile arătate la art. precedent.

Prin actualele cambii se înțeleg numai acele cambii emise de debitori care beneficiază de vreuna din dispozițiunile legii și prin care se constată o creanță supusă deasemenea aplicării ei.

Aceste cambii pot să aibă o scadență încă ne-realizată, fie prin efectul convențiunii părților, fie prin acel al legilor anterioare, sau să fie chiar scăzute, cu excepția celor ce au fost transformate într'o hotărîre judecătorească definitivă (art. 15, al. ultim din lege).

CAPITOLUL IX.

Decăderi și penalități.

Art. 45. — Debitorii care nu vor îndeplini vreuna din obligațiunile prevăzute în art. 1, 4, 5, și 6 din lege, la termenele și în condițiunile acolo stabilite, sunt decăzuți din dreptul de a mai beneficia de dispozițiunile ei. Dovada existenței unui caz fortuit, de forță majoră, sau sinistru, care a cauzat o lipsă de venituri, apără pe debitor de decădere.

Decăderea se poate pronunța atât pe cale principală, în instanța prevăzută de art. 11 al. II din lege, cât și pe cale de excepție în instanța de urmărire deschisă de creditor. Pronunțarea decăderii nu va avea efect decât între părțile din proces.

Hotărîrea prin care s'a pronunțat această decădere se va publica însă din oficiu, în Monitorul Oficial.

Debitorul decăzut din beneficiul moratoriilor sau a eșalonărilor acordate, va putea recurge totuși la procedura abandonului.

Avea ce se va avea în vedere, cu această ocaziune, va fi tot cea existentă pe ziua de 8 Aprilie 1933 (art. 8 din lege).

Art. 46. — Creditorii, poserii de cambii, care în scop de a face pe debitorii lor să nu beneficieze de efectele legii de față, vor completa în mod nesincer acele cambii, fie prin schimbarea datei de emisiune sau a scadenței, dacă sunt în alb, fie prin schimbarea cauzei obligațiunii, ori prin transmiterea antidatată a acestor cambii către persoane exceptate de lege, sau în orice mod, se vor pedepsi cu închisoarea corecțională dela 1—2 ani.

Dovada înfăptuirii acestor manopere se va putea face prin orice mijloace de probă.

În toate cazurile de mai sus, creanța constatată prin cambii astfel completată sau transmisă devine nulă (art. 23, din lege).

Art. 47. — Creditorii care vor uza de titluri neimbratate sau neînregistrate și care nu au ajuns la o înțelegere cu debitorii lor, la sesizarea din oficiu a instanțelor judecătorești investite cu judecarea litigiilor dintre ei și debitorii lor, vor fi supuși aplicării rigurilor legii timbrului, dresându-li-se procese verbale de contravențiune.

Debitorii care vor uza de asemenea acte, sunt dispensați de amendă și vor plăti numai taxele de timbru și înregistrare prevăzute de legea timbrului (art. 31, al. II și I din lege).

CAPITOLUL X.

Dispozițiuni privitoare la instituțiunile de credit.

Art. 48. — Instituțiunile de Credit și Băncile Populare care au în plasamentul lor creanțe intrând în prevederile legii într'o proporție de cel puțin 30%, vor avea dreptul din ziua de 8 Aprilie 1933, să restituie deponenților, pentru termenul cât proporția acestor creanțe se va menține la cota de mai sus, cote din depozitele spre fructificare depuse anterior datei de 18 Decembrie 1931, în proporție cu capacitatea lor de plată și cu sumele încasate din creanțele prevăzute în lege.

Dobânda pentru aceste depozite spre fructificare precum și reglementarea restituirilor acestor depozite, se va decide de Banca Națională, care va putea examina în acest scop registrele instituțiunii petiționare, ordonând la nevoie și efectuarea de expertiză. Cererea se va adresa de instituțiunea de credit Băncii Naționale, care va decide regimul restituirii pentru fiecare an.

În caz de refuz din partea Băncii Naționale de a decide asupra cererii de reglementare, sau de respingere totală ori parțială a acesteia, institutul de credit interesat se va putea adresa direct instanțelor judecătorești. Competent va fi tribunalul comercial dela sediul principal al instituțiunii care a recurs la dispozițiunile art. 16 din lege.

Introducerea cererii la Banca Națională are de efect suspendarea procedurilor judecătorești de plată a depunerilor intrând în cadrul art. 16 de mai sus, precum și a celor de declarare în stare de faliment (art. 16 din lege).

Art. 49. — Nu vor fi declarați în stare de faliment, timp de 5 ani dela publicarea legii, cooperativele de credit, sindicatul și cooperativele de orice fel de producători, instituțiunile de bancă cu firmă individuală, colectivă, sau constituite în societăți anonime, dacă cel puțin 10 la sută din totalul portofoliului sau plasamentului lor anterior datei de 18 Decembrie 1931, cuprinde la data legii din 14 Aprilie 1933, creanțe supuse aplicării acelei legi, precum și societățile sau comercianții de instrumente și mașini industriale ori agricole, material de construcții, îngrășăminte sau materiale necesare exploatărilor agricole și viticole, dacă cel puțin 50 la sută din creanțe derivă din vânzarea de mărfuri ce intră în exercitarea comerțului lor special.

Prin creanțe supuse aplicării legii se înțeleg creanțele privilegiate sau ipotecare asupra imobilelor urbane și rurale, creanțelor care au fost declarate de debitori ca asanabile sau convertibile în baza legilor din 19 Aprilie și 26 Octombrie 1932, precum și toate celelalte creanțe în privința debitorilor cărora se va putea dovedi de către instituțiunea de credit că pot invoca beneficiul legii actuale, fără ca prin aceasta să se prejudece dreptul lor de a contesta debitorilor aptitudinea la beneficiul legii.

Beneficiază de dispozițiunile de mai sus toate instituțiunile de credit, comercianții sau societățile mai sus enumerate, care s'ar afla în concordat, ele neputând fi declarate în stare de faliment, timp de 5 ani dela publicarea legii, în caz de neplata ratelor concordatate (art. 17 din lege).

Art. 50. — Toate instituțiunile de credit, de orice natură ar fi ele, al căror portofoliu ar intra în cazurile de aplicațiune a legii, vor putea, prin derogare dela dispozițiunile codului comercial, să utilizeze fondul de rezervă, cât și rezervele lor latente, pentru amortizarea deprecierei portofoliului lor, fără îndeplinirea vreuneia din formalitățile prevăzute de codul de comerț.

Ele sunt autorizate deasemenea a menține în bilanțurile lor, la activ, într'un cont special, diferențele ce ar rezulta la portofoliul din aplicarea legii de față.

Acest cont special va fi amortizat prin bilanțurile ulterioare, sumele destinate amortizării fiind scutite de impozitele aferente.

Societățile de asigurare ale căror creanțe ipotecare au intrat, în cazurile de aplicare a conversiunii de drept, a asanării, prin reducerea dobânzilor acumulate sau asanării judiciare, au dreptul să mențină aceste creanțe ipotecare în calculul rezervelor matematice și tehnice, cerute de art. 27 și 28 din legea asigurărilor, tot pe valoarea lor întreagă, așa cum au fost primite de Oficiul Asigurărilor, pentru un timp ce nu va depăși 5 ani dela promulgarea legii.

Societățile de asigurare, ale căror plasamente legale, la ramura „Viața“, sunt imobilizate, ca o consecință a legii de față, pot cere autorizarea Ministerului de Industrie și Comerț, de a amâna obligațiile de răscumpărare și de împrumuturi, la contractele încheiate până la 31 Decembrie 1931, pe o perioadă de 5 ani și pentru o cotă de cel mult 50 la sută din acele obligațiuni.

Atât termenul, cât și cota respectivă vor fi fixate de Ministerul Industriei și Comerțului, cu avizul Oficiului pentru controlul asigurărilor, în raport cu situația societăților interesate.

Pentru societățile care la încadrarea în legea lor specială au avut diferența în plasamentele menționate mai sus, vor fi ținute în contul acestora și orice alte plasamente din care urma să se facă acoperirea diferențelor (art. 18 din lege).

Art. 51. — Pentru acoperirea pierderilor suferite de Banca Națională prin aplicarea legilor din 19 Aprilie 1932, 26 Octomvrie 1932 și al legii de față.

1. Banca Națională a României este autorizată ca încasările ce se vor face în contul Statului dela portofoliul imobilizat, trecut la Stat, prin derogare dela orice dispozițiuni legale anterioare, să fie folosite în acest scop.

2. Prin convențiune specială ce va interveni între Ministerul de Finanțe și Banca Națională se vor aranja modalitățile și condițiunile în care se vor mai acoperi de către Stat pierderile eventual suferite de Banca Națională (art. 25 din lege).

CAPITOLUL XI.

Dispozițiuni finale și transitorii.

Art. 52. — Creanțele de orice natură (capital, dobânzi, garanții, daune, etc.) intrând în prevederile legii, care au fost contractate în România, fie între persoane fizice de naționalitate română sau străină domiciliind în România, fie față de societățile și persoanele juridice române ori cele străine care și-au stabilit anterior legii sediul principal, sucursala, sau sediul secundar în România, în conformitate cu dispozițiunile Codului comercial, și a căror plată s'a stipulat în valută străină, sunt transformate de plin drept, în lei.

Debitorul va avea în toate cazurile dreptul de a alege cursul leului pentru plată, fie pe acela dela data contractării, fie pe acela al zilei din 1 Aprilie 1933, (art. 19 din lege).

Art. 53. — Când debitorul intrând în vreuna din prevederile legii are datoriile sale girate sau garantate și de alte persoane, în orice mod, obligațiunile acestora se reduc și se eșalonează după quantumul, condițiunile și termenele creanței principale, în sensul că, atunci când creditorul îndreaptă urmărirea împotriva acestora, el nu va putea pretinde plata decât pentru quantumul sumei rămase, dacă datoria a fost redusă prin aplicarea art. 4 din lege și numai pentru ratele exigibile conform eșalonărilor stabilite în favoarea debitorului principal.

Institutele de credit de orice fel nu pot beneficia de aceste dispoziții.

Dreptul la moratoriu al debitorului principal nu atrage prohibițiunea de executare a giranților sau garanțiilor (art. 24 din lege).

Art. 54. — Procesele de conversiune și asanare pendente potrivit legilor din 19 Aprilie și 26 Octomvrie 1932, se sting.

Pentru constatarea existenței lucrului judecat, instanțele judecătorești pot cerceta apelurile ori contestațiile pendente.

Recursurile pendente la Inalta Curte de Casație și Justiție împotriva ordonanțelor de adjudecare și care prin efectul deschiderii acelor procese, s'au găsit suspendate în baza art. 35 și 52 din legea din 19 Aprilie 1932, vor continua să se judece (art. 34 din lege).

În acest caz, precum și în acela în care, pe baza legilor din 19 Aprilie și 26 Octomvrie 1932 și a legii din 25 Decemvrie același an, s'ar fi decis suspendarea unei urmăriri imobiliare, adjudecatorul care nu ar mai voi să cumpere în condițiunile în care a licitat, va avea dreptul de va voi să ceară restituirea prețului.

Tribunalul înaintea căruia s'a efectuat vânzarea se va pronunța asupra cererii de restituire în camera de Consiliu, fără citirea părților. (Art. 38 din lege).

Art. 55. — Contractele de vânzare cu pact de răscumpărare privitoare la bunurile rurale încheiate de debitorii prevăzuți în art. 2 al. A. după data de 1 Ianuarie 1927, dacă termenul de exercitare a dreptului de răscumpărare nu a expirat la publicarea legii și cele privitoare la bunurile imobile ale celorlalți debitori, ncheiate după 1 Ianuarie 1929 și aflate în aceeași situațiune, se socotesc contracte deghizate de împrumut și bunurile astfel vândute vor reintra în stăpânirea debitorului de îndată.

Prevederile legii se aplică și debitorilor cu acte de anticreză, când ele sunt legalmente îngăduite, însă numai dacă acești debitori intră în prevederile art. 2, part. A. și B. din lege sau sunt dintre cei arătați la art. 5 din aceeași lege.

În caz de decădere a debitorului din beneficiul legii sau de înstrăinare a bunului dat în anticreză, creditorul va fi în drept a cere repunerea sa în folosința aceluși bun.

Debitorii repuși în folosința și administrația proprietății lor rămân obligați la plata creanței în conformitate cu dispozițiunile legii. (Art. 42 din lege).

Art. 56. — Autoritățile judiciare, administrative și fiscale la cererea celor interesați și cu respectarea dispozițiilor din legea contribuțiilor (art. 89), vor libera cu scutire de taxe și timbre: copii de pe declarațiile de impunere, procesele-verbale de impunere și rolurile fiscale ale debitorilor, certificate de sarcini, extrase și copii de pe cărțile funduare, precum și alte certificate necesare în aplicarea legii.

Art. 57. — Se amnestiază infracțiunile încercate sau săvârșite până la 8 Aprilie 1933, individual sau colectiv în lupta și cu ocazia luptei contra cametei, pentru conversiunea și asanarea datoriilor agricole și pentru suspendarea execuțiilor contra agricultorilor, oricum a fost încadrată infracțiunea de către instanțele de urmărire și judecată și independent de natura creanței.

Amnistia acordată prin art. 42 din lege nu stinge efectele civile ale infracțiunii. Partea vătămată se va putea adresa instanței civile competente.

Art. 58. — Dispozițiunile legilor din 19 Aprilie 1932 și 26 Octomvrie același an precum și toate dispozițiunile contrarii din alte legi sunt și rămân abrogate.